

รายงานการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ ๓๔

(สมัยสามัญ)

วันพุธที่ ๑๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ฉบับสำนักงานพิมพ์

ครั้งที่ ๑ ถึง ครั้งที่ ๕๕ (สมัยสามัญ) พ.ศ. ๒๕๖๕

สารบัญ

หน้า
ครั้งที่ ๓๔/๒๕๗๕

มติของคณะกรรมการราษฎร ว่าด้วยร่างประกาศ จัดวางโครงการฝึกกรมตำรวจ	๓๔๖-๓๕๕
มติของคณะกรรมการราษฎร ว่าด้วยร่างพระราช บัญญัติราชองครักษ์แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๕	๓๕๕
การแถลงที่เกี่ยวกับการเดินอ่าวรัฐธรรมนุญ คำแถลงประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนุญ แห่ง ราชอาณาจักรสยาม	๓๕๕-๓๕๗
ดำเนินการตาย พระราช หัตถ์ เสด็จ เสด็จ เรือง เจ้าชาย เหนือ การเมือง	๓๕๗-๓๖๗

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
ครั้งที่ ๓๔/๒๔๗๕ (วิสามัญ)

วันพุธที่ ๑๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๕
ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม
เปิดประชุมเวลา ๑๖.๑๕ นาฬิกา

สมาชิกมาประชุม ๖๒ นาย

ประธานสภาแถลงว่าวันนี้คณะกรรมาธิการราษฎรได้เสนอญัตติเพื่อ
ให้สภาวินิจฉัย ๒ เรื่อง คือ ๑) ประกาศจัดวางโครงการนิคมตำรวจ
๒) ร่างพระราชบัญญัติราชองครักษ์แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๕
๓) ร่างรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรสยาม บัดนี้จะได้พิจารณาด้วย
ญัตติที่ ๑ ก่อน

พระยามานวราชเสวี แถลงแทนประธานคณะกรรมาธิการ
ว่า เรื่องประกาศจัดวางโครงการนิคมตำรวจนี้พึงได้รับอนุมัติให้
พูดในที่นี้ กรมตำรวจแต่เดิมมาแบ่งเป็นหลายกรมหลายกอง ผู้บังคับ
การก็มีมาก การบังคับบัญชาไม่กระชับอย่างที่สมควรจะเปลี่ยนแปลง
ให้ทันสมัยความปรารถนาแห่งปัจจุบันสมัยนี้ ทางกระทรวงมหาด
ไทยได้ดำริที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการนิคมตำรวจให้กระ

ที่วัดทำนองกระทรวงกลาโหมที่ได้ทำมาแล้ว ผลของการที่ได้คิด
 ก็รวมกรมกองให้แนบเนียนและคนใดที่ไม่จำเป็นก็คัดออกเสียบ้างสำหรับ
 ชั้นหัวหน้า ส่วนชั้นรองๆ ไม่กระทบกระเทือนนอกจากว่ามีราคาเม็ด
 หอมอง เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ความมุ่งหมาย จึงได้จัดให้มีประกาศจัด
 วางโครงการณชั้นที่ตั้งเสนอมานี้ โดย ๓) เปลี่ยนชื่อกรมตำรวจ
 เป็น กรมตำรวจ ในกรมตำรวจนี้มีกรงานมากเพราะฉะนั้นเมื่อ
 กรมนี้เป็นกรมใหญ่จึงได้ให้เป็นกรมชั้นอธิบดี มออธิบดีเป็นหัวหน้า
 มีอำนาจบังคับบัญชาสิทธิขาด และเพื่อให้การดำเนินไปโดยสวัสดิภาพ
 ให้มีผู้ช่วยคนหนึ่งมีตำแหน่งเป็นรองอธิบดี สำหรับบัญชางานในเมื่อ
 อธิบดีไม่อยู่ ๒) การงานตำรวจเมื่อก่อนมีตำรวจกองกลางตำรวจ
 พิเศษตำรวจภูมิตำรวจประจำท้องที่ มีผู้บังคับบัญชามากมาย
 บัดนี้ได้จัดรูปโครงการใหม่ได้แบ่งออกเป็น ๔ ส่วนคือ ส่วนที่ ๑
 กองบังคับการ ส่วนที่ ๒ ตำรวจนครบาล ส่วนที่ ๓ ตำรวจภูธร
 ส่วนที่ ๔ ตำรวจสันติบาล ซึ่งแต่ก่อนมีผู้บังคับการหลายคนบัดนี้
 เพื่อความกระชับจึงได้จัดใหม่เพียง ๔ คน เพื่อบังคับการสำหรับ
 ๔ ส่วนที่กล่าวแล้ว สำหรับตำรวจสันติบาลนั้นก็คือรวมตำรวจ
 กองพิเศษ ตำรวจภูมิตำรวจ และตำรวจกองกลาง และตำรวจสรรพากร
 เข้าเป็นชั้นเดียวกันเพื่อทำการสืบสวนเป็นกำลังช่วยเหลือทั้งใน กรุง
 เทพ ฯ และหัวเมือง นอกจากนั้นในประกาศข้อ ๓ ก็ได้ให้เสนาบดี
 กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจที่จะแบ่งแผนกงานรายย่อยออกไปตามสมควร

แก่รูปการ และเมื่อได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการราษฎรแล้วก็ให้
อื่นใช้ได้ เพราะฉะนั้นประกาศนี้แม้ที่สุดในอันจะจัดการงานให้เป็น
อย่างใดก็ตั้งอยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการราษฎรซึ่งเป็นผู้
ที่บริหารงานจะจัดการต่อไป ถึงแม้จะเป็นประกาศสั้นๆ ก็พอ
ความมุ่งหมายแล้ว

หลวงเส่งนิติศาสตร์ ขอเปลี่ยนภาวะที่ประชุมเป็นอนุกรรมการ
เต็มสภา

นายจรรยา สืบแสง รับรอง

ประธานสภา ฯ อนุมัติ

หลวงเส่งนิติศาสตร์ กล่าววาประกาศจัดโครงการคณะมนตรี
กล่าวข้อความไว้สั้นมาก คือในกรมตำรวจแบ่ง ออกเป็นสี่ส่วน
ในส่วนหนึ่งจะเป็นอะไรบ้างนั้นไม่ทราบจริงอยู่ในข้อ ๓ ได้ให้ข้าพ
เจ้ามาตั้งกระทรวงมหาดไทยจัดแบ่งแผนงานตามที่เห็นสมควรและซึ่ง
ต้องรับอนุมัติจากคณะกรรมการราษฎร แต่ว่ากรมตำรวจเป็นกรม
ใหญ่กรมหนึ่งที่มีการทำงานเกี่ยวกับการบังคับบัญชาผู้คนมาก เกี่ยวกับการ
ปกครองของผู้คนให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนเพื่อความ
สุขแก่ประชาชนทั่วพระราชอาณาเขตดี เพราะฉะนั้นถ้าจัดวางการ
เหล่านี้ไม่ได้วางไว้ให้ละเอียดถี่ถ้วนพอเพื่อสมาชิกทั้งหลายจะได้
พิจารณาทั่วกันแล้วบางที่อาจมีกรมปกครองก็ได้ เพราะฉะนั้นอยากขอ
ให้กำหนดขึ้นส่วนต่างๆ ให้ละเอียดพอสมควรเพื่อช่วยกันพิจารณา

คดี ชั่งแบ่งเหมาะแก่รูป การค้าราคาทั่ว พระราชอาณาจักแล้วหรือยัง เพราะในวิธีจัดการในกระทรวงกลาโหมที่ได้ดำเนินไปแล้วนั้นก็ยังแบ่งชั้น ออกไปถึงเจ้ากรมและรองเจ้ากรม เพราะฉะนั้นโครงการนี้กรมการค้าก็ควรจะอนุโลมให้เป็นไปเสมือนกับโครงการนี้ของกระทรวงกลาโหมก็จะได้ประโยชน์แก่ราชการและประชาชน มิฉะนั้นเกรงว่า จะลำบากภายหลัง

พระยามานวราชเสวีตอบว่า ตามที่หลวงแดง ๆ กล่าวมานี้ ก็เห็นใจเป็นอย่างยิ่ง แต่ว่ากิจการค้าราชนั้นไม่เรียบร้อยอย่างทหาร ซึ่งมีรูปอยู่แล้ว พอเปลี่ยนแปลงก็วางจุดได้ทันทีส่วนการค้าราชนั้นก็ได้เคยคิดที่จะให้เป็นไปอย่างหลวงแดง ๆ ว่าแต่มีผู้ที่มีความคิดดีกว่าแนะนำว่าควรจะวางไว้ดังที่เสนอมานี้ คือไปถ้าหากว่ากิจการดำเนินไปได้ดีและถึงคราวสมควรจึงจะประกาศเสียอีกที่หนึ่งก็ได้ แต่เดี๋ยวนี้เรา รวบรวมส่วนใหญ่เสียก่อนว่ามีสิ่งใดจะทำได้ไม่กวดก่ายกัน เมื่อรู้ว่า ส่วนใหญ่ติดต่อกันอย่างไรแต่ส่วนรายย่อยนั้นก็จะได้ประกาศในโอกาสต่อไป ทั้งพระยาบุรุษฯ อธิบดีกรมการค้าก็ได้เห็นเห็นชอบด้วยแล้ว เพราะฉะนั้นถ้าได้ใจในเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยและคณะกรรมการราษฎรแล้วก็น่าจะเห็นว่าเพียงพอและควรที่จะให้ผ่านไปได้ก่อน

พระยาพหลพลพยุหเสนา กล่าวตบตีบั่นทอนความเห็นของพระยามานวราชเสวีว่าแผนโครงการนี้กรมการค้าราชนั้นเมื่อผู้เป็นประชาชนคณะกรรมการราษฎรได้ตั้งอนุกรรมการไปพิจารณาอนุกรรมการยังได้เรียก

เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในกรมตำรวจไปหาหรือด้วยตัว และตกลงที่จะวาง
โครงการนี้ตามแบบนี้ ในขณะที่วางโครงการนี้ได้ทำการโดยละเอียด
ละเอียด แต่ปรากฏว่าทางฝ่ายตำรวจในขณะนั้นไม่มีคนใดทำการวาง
อย่างจริงจังโดยเกรงว่าจะถูกออก ถ้าหากว่ามีวิธีซักซ้อมอย่างใน
แผนกนั้นอาจจะเสร็จก็ได้ ฉะนั้นจึงเสนอว่าควรจะมีประกาศโครงการ
นี้โดยเร็ว และจัดการต่อไปตามที่ได้อตกลงกันแล้วมีฉะนั้นเกรงว่าจะ
เสียราชการได้

ประธานสภา ฯ กล่าวว่ามีที่ใดฟังอภิปรายมาแล้วมีความเห็น
แตกต่างกันสองอย่าง ก็คือว่า หลวงแสง ฯ เสนอว่าประกาศโครงการ
การนี้ ^{ซึ่ง}มีข้อความสั้นเกินไปสมควรจะขยายออกให้กว้างทางฝ่าย
พระยามานวราชฯ ซึ่งมีพระยาพลหารรับรองเห็นว่าควรจะให้คงไว้สั้นๆ
ความเดิม เพราะฉะนั้นจึงขอถามความเห็นของที่ประชุม ว่าควรจะให้
สั้นสั้นหรือต้องเขียนใหม่ สมาชิกส่วนใหญ่เห็นชอบตามพระยามาน
วราชฯ เป็นอันว่าที่ประชุมตกลงให้ใช้ความเดิมไม่ต้องขยายออกไปอีก

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ กล่าวไว้ในส่วนที่สี่เรื่องตำรวจ
สันติบาลกว่ามีหน้าที่สืบสวน และเป็นกำลังช่วยเหลือตำรวจท้องที่
ในกรุงเทพฯ ฯ และหัวเมือง ครั้นไปดูในส่วนที่สองเรื่องตำรวจ
นครบาลมีหน้าที่รักษาการณ์ในมณฑลกรุงเทพฯ ฯ กับส่วนที่สามเรื่อง
ตำรวจภูธรมีหน้าที่รักษาการณ์ ในมณฑลอื่นนอกจากกรุงเทพฯ ฯ รู้แต่
ตั้งว่าหน้าที่ยังแตกต่างกันอยู่ ถ้าหากว่าเกี่ยวกับศาลแล้วจะ

เป็นการยุ่งยากในการพิจารณาหน้าที่ของตำรวจ เพราะถ้าดูตามส่วน
 ที่ต้องและที่ตามซึ่งว่ามีหน้าที่ราชการ ตามความเข้าใจก็เพียงแต่ที่
 จะรักษามิให้เหตุการณ์เกิดขึ้น ห้ามหน้าที่ที่จะต้องสืบสวนเพื่อจับกุม
 ไม่ ส่วนหน้าที่สืบสวนคงตกอยู่กับตำรวจสันติบาลก็ ซึ่งเป็นส่วนที่
 ความความเข้าใจแต่ตำรวจมีหน้าที่จะไปสืบสวนจับกุมได้ทุกแห่ง ถ้า
 มีประกาศเช่นนี้เกรงว่าจะทำให้สงสัยว่าตำรวจประเภทที่ ๒ กับ ๓ นั้น
 มีหน้าที่แต่รักษาการณ์หากไปสืบสวนก็จะเป็นการนอกเหนือหน้าที่ไป
 อีกข้อหนึ่งคำที่ว่า ขาด บางคำก็มี ก. การันต์ บางทีก็ไม่มีสงสัย
 ว่าด้วยเหตุใดเช่นตำรวจนครบาลไม่มี ก. การันต์ ส่วนตำรวจสันติบาลก็
 มี ก. การันต์

พระยามานวราชเสวี กล่าวคำว่าคำที่ว่ามีหน้าที่ราชการนั้นก็
 หมายถึงความใด่ส่วนและสืบสวนตลอดถึง การที่จับกุมผู้กระทำผิดด้วย
 ส่วนคำว่า บาดกั นั้นก็ได้มาจากภาษาสันสกฤต

พระยาวิชัยราชดุ่มนที กล่าวว่ามีความเห็นพ้องกับพระยา
 นิตินาคินทร์ ฯ และว่าเมื่อไม่ได้กล่าวระเบียบการต่าง ๆ ไว้โดยละเอียดก็
 เห็นควรจะตัดหน้าที่ออกเสียเช่นกล่าวแต่เพียงว่า ส่วนที่ ๑ กอง
 บัญชาการ ส่วนที่ ๒ ตำรวจนครบาล ส่วนที่ ๓ ตำรวจภูธร ส่วน
 ที่ ๔ ตำรวจสันติบาล ซึ่งจะมีหน้าที่อย่างใดนั้นก็ให้เป็นหน้าที่
 เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยที่จะกำหนดลงไว้ว่ามีอย่างใด ก็จะมี
 ปัญหา

พระยาปริศนาธูเบศร์ วัชรองว่าจะเป็นการลำบากในเวลา
ศาลและเห็นว่าหน้าที่ตามข้อความที่เขียนลงไปนั้นน่าจะยังไม่พอ
ควรจะขยายออกไปให้ชัดเจน

หลวงแดงนิติศาสตร์ กล่าวว่าจะไม่จำเป็นที่จะต้องกล่าวเพราะ
ว่ามีกฎหมายกำกับอยู่แล้วว่าตำรวจภูธรและตำรวจนครบาลมีหน้าที่
อย่างไร แม้จะตัดออกก็อาศัยความในกฎหมายเก่าเป็นหลักปฏิบัติ
การได้

พระยาปริศนาธูเบศร์ กล่าวว่าถ้าแม้วัชรองว่าหน้าที่ตำรวจ
นครบาลและตำรวจภูธรมีบ่งไว้ในกฎหมายเก่าแต่ก็ไม่ตัดกันแต่ต้อง
เป็นที่มั่นใจว่ามีแล้วจริงๆ มิใช่เป็นแต่เพียงเข้าใจว่ามี

พระยาบุเรศผดุงกิจ กล่าวว่าตำรวจนครบาลเท่าที่เป็นอยู่คน
รักษาการณ์อยู่แต่ละเพราะในกรุงเทพฯ ส่วนสมุทรปราการและนนทบุรี
นั้นเป็นหน้าที่ของตำรวจภูธร เพราะฉะนั้นถ้าจะใช้คำว่ารักษาการณ์
มณฑลกรุงเทพฯ แล้วควรจะได้

พระยามอญราชเสวี กล่าวว่าจะตามที่พระยาบุเรศฯ กล่าว
นั้นเป็นความจริงสำหรับสมัยนี้ แต่ในการต่อไปภายหน้าตำรวจ
นครบาลทำการรวมทั้งสมุทรปราการและนนทบุรีด้วย กล่าวคือ ให้มี
หน้าที่ได้ส่วนด้วย เพราะเวลานี้ตำรวจภูธรมิได้ทำการได้ส่วน
หน้าที่ได้ส่วนนั้นอยู่กับอำเภอ เพราะฉะนั้นถ้าขยายการออกไปคงที่
กล่าวแล้วก็จะให้ความสะดวกยิ่งขึ้น

นายจรรยา สืบแสง กล่าวไว้ในส่วนที่ ๒ และที่ ๓ คือตำรวจ
นครบาลและตำรวจภูธรที่มีหน้าที่ไม่ผิดกันนอกจากท้องถิ่น คือหัวเมือง
ในกรุงเทพฯ ฯ จึงสงสัยว่าทำไมจึงต้องแบ่งเป็นสองส่วน จะรวม
เป็นส่วนเดียวเรียกว่าตำรวจเทศบาลจะไม่ได้หรือ

พระยามานวราชเสวี ตอบว่าตามที่นายจรรยา สืบแสง กล่าว
นั้นเป็นความเห็นที่คิดแต่เวลานี้เรายังไม่มีเทศบาล อีกประการหนึ่ง
ตำรวจนครบาลนั้นมีหน้าที่ได้ส่วนด้วย ส่วนตำรวจภูธรนั้นเป็นกำลัง
ช่วยเหลืออำเภอและเจ้าเมือง มิได้มีหน้าที่ได้ส่วน ถ้าจะรวมเข้า
จะผิดด้วยทางการ

นายสงวน ตูวารักษ์ กล่าวสำหรับส่วนที่ ๔ เป็นกิจการ
ใหม่ ฉะนั้นหน้าที่ของจำพวกที่ ๔ นี้ควรจะได้

พระยาวิชัยราชสุนทร กล่าวตามความเห็นของข้าพเจ้าแล้ว
ควรจะต้องออกให้หมดเพื่อมิให้เป็นปัญหาและจะได้เข้ารูปกฎหมายเก่า

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวสำหรับตำรวจนครบาลและ
ภูธรนั้นแม้จะตัดออกก็อาศัยกฎหมายเก่าได้ ส่วนตำรวจสันติบาลก็
นั้นขอให้คงไว้เพราะเป็นของใหม่

พระยาวิชัยราชสุนทร ยินยอมที่จะให้คงบ่งหน้าที่ตำรวจสันติ
บาลไว้

พระยาบุรุษรัตนจินดา กล่าวไว้ในหน้าที่ของตำรวจสันติบาลก็

ควรจะกล่าวว่ามีหน้าที่ได้สอง ฉบับด้วย เพราะว่าคำวินิจฉัยนั้น
ไม่มีหน้าที่ได้สอง

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี กล่าวหาเท่าที่ได้ฟังในข้อที่โต้เถียง
กันมาแล้ว เห็นว่าในหน้าที่คำวินิจฉัยศาลก็ควรจะเป็นว่า มีหน้าที่
เป็นกำลังช่วยเหลือคำวินิจฉัยขนาดและคำวินิจฉัย ก็คงจะสมควร
ปรารถนา สอง คำว่า ศาล ก็ควรจะเอา ก็ ออกเสีย

หลวงประดิษฐมนูธรรม รับรอง

หลวงเสนีนิติศาสตร์ กล่าวหาในส่วนที่ ๓ ที่ว่าของบังคับการ
ควรจะเป็นว่า กองบังคับการกรม มิฉะนั้นจะเข้ากับกองบังคับการ
ของส่วนต่าง ๆ เช่นคำวินิจฉัยขนาดหรือคำวินิจฉัยก็ย่อมมีกองบังคับ
การประจำส่วนของตัวเอง

พระยาพหลพลพยุหเสนา กล่าวหาไม่จำเป็นที่จะต้องเพิ่มคำว่า
กรม อีก เพราะถ้าอ่านตั้งแต่ข้อ ๒ ที่ว่ากรมตำรวจแบ่งกิจการ
ออกเป็น ๔ ส่วนคือ ๓-๒-๓ และ ๔ นั้นแล้วก็จะเข้าใจได้คือว่า
เป็นกองบังคับการเสมือนเอาจตามตัว

ประชาชนสภา ฯ กล่าวหาตามที่ได้อธิบายกันมาแล้วในตอน
หลังมีผู้เสนอว่าหน้าที่ซึ่งระบุไว้ในส่วนที่ ๒ และ ๓ นั้นให้ตัดออก
ส่วนที่ ๔ นั้นให้คงไว้และแก้ว่า คำวินิจฉัยขนาดมีหน้าที่เป็นกำลัง
ช่วยเหลือคำวินิจฉัยขนาดและคำวินิจฉัย ฉะนั้นจึงขอถามความเห็น
ต่อที่ประชุมว่า ผู้ใดจะคัดค้านความเห็นที่สมาชิกบางท่านขอแปร

หรือไม่ว่าถ้าไม่มีผู้ใดคัดค้านแล้วขอให้ที่ประชุมนี้ ตกลงมติว่าประกาศ
ฉบับนี้จะนำออกประกาศใช้ได้หรือไม่ ไม่มีผู้ใดคัดค้านข้อความ
ที่ส่งมาอีกบางท่านขอแปร และที่ประชุมได้ลงมติอนุมัติให้นำประกาศ
จัดวางโครงการนี้ตำรวจตามที่ได้นำไว้แล้วนั้นออกประกาศได้

ประธานสภา ฯ กล่าวว่่า บัดนี้จะได้พิจารณาถึงญัตติที่ ๒
ว่าด้วยร่างพระราชบัญญัติราชองครักษ์แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช
๒๔๗๕ ต่อไป

พระยาราชวังสัน แถลงแทนประธานกรรมการคณะราษฎรว่า
เพื่อจะตัดการให้จ่ายเห็นว่าไม่จำเป็นจะต้องอธิบาย เพราะการแก้ไข
ครั้งนี้เป็นแต่เพียงเปลี่ยนปลอกแขนมาเป็น ตราครุฑเชิญพระมหามงกุฏ
ดีของเท่านั้น

ประธานสภา ฯ กล่าวว่่า เมื่อไม่มีผู้ใดอภิปรายอย่างใดอีก
ก็จะได้ลงมติต่อไป จึงขอถามความเห็นต่อที่ประชุม ไม่มีผู้ใด
คัดค้าน ส่งมาอีกทั้งหมดได้ลงมติเห็นชอบตามร่างพระราชบัญญัติ
ที่เสนอมานี้ เป็นอันว่าที่ประชุมอนุมัติให้นำพระราชบัญญัติราชองครักษ์
แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ที่เสนอนี้นำออกประกาศได้

ประธานคณะกรรมการราษฎร แถลงอธิบายร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรสยาม ตั้งค่าแสดงที่แนบท้ายรายงานนี้พร้อมด้วย
คำแนะนำพระราชหัตถเลขาเรื่องเจ้าหน้าที่เห็นอกรเมือง

อนึ่งเป็นความสุดท้ายที่จะออกต่างคือ รัฐธรรมนูญได้เดิน
สภาวันนั้น ต่อไปอีก ๑๐ วันเราจะประชุมกันใหม่คือในวันศุกร์ที่
เดือนนี้ ฉะนั้นถ้าสมาชิกผู้ใดจะมีข้อความที่อยากจะเปลี่ยนแปลง
แก้ไขแล้ว ขอให้เสนอเป็นญัตติมายังประธานสภา ฯ ตามวันก่อนถึง
วันประชุม

พระอุหมิศาสตร์ ฯ ถามว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะถือเป็น
ความลับหรือไม่ ?

ประธานคณะกรรมการราษฎรตอบว่าตามที่ได้ออกมาแต่
ร่างรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะอิสรภาพสันติภาพแ
เสรีภาพของราษฎร ๑๒ ด้านอยู่ในรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้น
ไม่อยากจะถือเป็นความลับ

นายจรรยา ญ บางช้าง กล่าวว่ามีเอกอุหมายนี้ เป็นสิ่งสำคัญ
ยิ่งอันความสันติสุขของประชาชนทั้งสี่ขึ้นอยู่กับนั้นแล้ว เห็นว่าที่
เวลาไปพิจารณาเพียงถึงวันที่ ๒๕ เท่านั้นขึ้นไป ควรจะผ่อนคล
ไปอีกสักอาทิตย์หนึ่ง เพื่อสมาชิกจะได้เตรียมตัวให้ดีแล้วจึงมา
ประชุมกัน เชื่อว่าระเบียบที่จะออกแต่ละฉบับดียิ่งขึ้น

หลวงประดิษฐมนูธรรม ตอบว่าที่ประธานคณะกรรมการ
ราษฎรได้ออกมาแต่ ได้กล่าวในฐานะที่เป็นอนุกรรมการของสภา
(๘ คน) ซึ่งสภาได้มอบอำนาจไปร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มิใช่ทุก
ฐานะที่เป็นประธานคณะกรรมการราษฎร และการที่มาแต่คงเช่น

โดยที่ว่่าก่อนที่จะแจกร่างรัฐธรรมนูญสมควรจะอธิบายชี้แจงให้ทราบ
ความเป็นมาต่างๆไว้ก่อน และที่ว่าจะผ่อนเวลาออกไปอีกนั้นก็จำเป็น
ไป ส่วนที่ให้เวลา ๓๐ วันก่อนประชุมนั้นก็เชื่อว่าสมาชิกทั้งหลาย
คงจะมีโอกาสได้ไตร่ตรองเพียงพอแล้ว และการที่จะพิจารณานั้นเรา
ก็จะได้ปรึกษากันไปเป็นมาตราๆไป

ประธานคณะกรรมการราษฎร กล่าวว่่าเมื่อได้นำร่างรัฐ
ธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายทอดพระเนตรทรงมีรับสั่งว่่าเป็นที่พอ
พระราชหฤทัย และได้ทรงแนะนำว่่าการประกาศรัฐธรรมนูญนั้นเป็น
ของสำคัญยิ่งใหญ่มาก ควรจะมีพิธีของ จึงโปรดเกล้าฯ ให้โทรหลวง
หาฤกษ์ยาม ได้ ๓ ฤกษ์ ฤกษ์ ๓ ตกวันที่ ๓ ธันวาคม ฤกษ์
๒ ตกวันที่ ๓๐ ธันวาคม ฤกษ์ ๓ ไปตกกลางเดือนมกราคม จึงได้
คิดว่าสำหรับฤกษ์หนึ่งนั้นเวลากระชั้นเกินไปคงไม่ทัน จึงได้กำหนด
ไว้เป็นวันที่ ๓๐ ธันวาคม คือฤกษ์ที่ ๒ ส่วนฤกษ์ ๓ นั้นเวลายาว
ไป ฉะนั้นจึงอยากรีบเร่งพิจารณาให้แล้วเสร็จโดยเร็วเพื่อให้ทัน
ในวันที่ ๓๐ ธันวาคม โดยหวังว่่าจะแล้วเสร็จจากสภาภายในวันที่
๓๐ เดือนนี้ โดยเราประชุมกันตั้งแต่ ๔ โมงเช้าเรื่อยๆไปทุกวันจน
กว่าจะเสร็จเพื่อให้แล้วก่อนวันฤกษ์ ๓๐ วัน โดยที่ทรงเห็นว่า
รัฐธรรมนูญนี้เป็นของศักดิ์สิทธิ์และเป็นของที่ควรจะต้อง
ฉะนั้นต้องการจะเขียนได้สมบูรณ์ซึ่งจะกินเวลาหลายวัน ฉะนั้นจึง
ใคร่รีบประชุมเสียให้แล้วเสร็จก่อนกำหนดดังกล่าวแล้ว

พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย) อดีตรองปลัดกระทรวงมหาดไทย
เขียนว่า "ดัม" แต่เมื่อตรวจพิจารณาคณะกรรมการราชบัณฑิตยสถาน
เห็นว่า "ดัม" นั้นจะให้ถือเอาข้างไหน จะให้แก้หนังสือพิมพ์ได้หรือไม่
เมื่อเขามาขอรับ และจะส่งไปอ่านกระจายถึงวิทยุหรือไม่ ซึ่ง
ตามปกติเขามาขอรับเมื่อเสร็จประชุม

ประธานสภาฯ กล่าวหาว่า คำว่าดัมที่ออกเสียงนั้นได้พิมพ์
ก่อนที่จะนำเข้ามาสู่สภา และบัดนี้ก็ได้กล่าวแล้วว่า ไม่ใช่เป็นความ
ดัม ส่วนการที่จะให้แก้หนังสือพิมพ์ได้หรือไม่นี้ ขอให้เป็นที่
หน้าที่ของผู้เป็นพนักงานในเรื่องนี้จะพิจารณาและตัดสินใจเอง

อนึ่งในวันศุกร์ที่ ๓๘ เดือนนี้ เราจะไม่มีประชุมกัน เพราะ
ฉะนั้นเป็นอันงดและไปมีที่ในวันที่ ๒๕ เวลา ๓๐ นาฬิกา ซึ่งเรา
จะได้ปรึกษากันด้วยเรื่องรัฐธรรมนูญ

เลิกประชุมเวลา ๓๘.๓๐ นาฬิกา

หลวงศุภชราวุฒิกุล

ผู้จัดรายงาน

รายงานฉบับนี้กรรมการ
ได้ตรวจและสภาผู้แทนราษฎร
ได้รับรองแล้ว
พ.ญ.

ปรีชาสุลาลัย
๒๕ พฤศจิกายน ๒๕
นิติศาสตร์
รัฐศาสตร์
นายมังกร
จรูญ

คำแถลงประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรสยาม

ในนามของกรรมการ ซึ่งสถานได้ตั้งให้ไปพิจารณาร่างพระธรรมนูญฉบับนี้ได้ทำสำเร็จแล้ว ดังที่เจ้าพนักงานได้แจกไปแล้วนั้น จึงนำมาเสนอต่อสภา เพราะเหตุที่ร่างใหม่นี้แตกต่างแต่เป็น ๆ แล้ว จะเห็นว่าผิดกับพระธรรมนูญฉบับชั่วคราวที่ใช้ยู่บังคับมาทุก ๆ แต่ข้าพเจ้าขอเสนอว่าถ้าอ่านไปจนตลอดแล้วในหลักการสำคัญนั้นไม่ได้มีข้อผิดพลาดไปเลย กล่าวคือ ร่างใหม่นี้ก็เป็นรูปพระธรรมนูญอย่างราชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติธรรมนูญชั่วคราวฉบับเดิม เว้นแต่จะได้จัดรูปเสียใหม่ เดิมข้อความลงไปบ้างที่เห็นว่าควรเพิ่มเติม ตัดข้อความออกเสียบ้างที่เห็นว่าควรตัด ในการจัดรูปก็ตาม ในการเพิ่มเติมข้อความหรือตัดข้อความก็ตาม อนุกรรมการได้ค้นคว้าหาแบบแผนธรรมนูญที่เขาทำกันมาแล้วในนานาประเทศ เพื่อเป็นแบบอย่างแต่ดัดแปลงเสียบ้างในข้อที่เห็นว่าไม่เหมาะสมแก่ฐานะในเมืองเรา

อนึ่งข้าพเจ้าขอเสนอด้วยว่า ในการร่างพระธรรมนูญนี้ อนุกรรมการได้ทำติดต่อกับสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดเวลา จนถึงอาจจะกล่าวได้ว่า ได้ร่วมมือกันทำข้อความตลอดในร่างที่เสนอมานี้ได้ทุกเกล้า ๆ ถวายและทรงเห็นชอบด้วยทุกประการแล้ว และที่กล่าวได้ว่าทรงเห็นชอบนั้น ไม่ใช่แต่เพียงทรงเห็นชอบด้วยอย่างข้อความที่

กราบบังคมทูลขึ้นไป ยิ่งกว่านั้น เป็นที่พอพระราชหฤทัยมาก บัดนี้ ข้าพเจ้าขอโอกาสกล่าวถึงข้อความในรัฐธรรมนูญนี้บ้างเพียงเป็นข้อความนำความคิดของท่านทั้งหลายที่จะไปพิจารณาและจะได้มาได้ถึงกันในวันหน้า

ความเบื้องต้น อนุกรรมการได้ตรึกตรองอยู่หนักหนา คือรัฐธรรมนูญของเราจะบัญญัติให้มี ๒ สภา คือสภาผู้แทนราษฎร เป็นสภาต่าง กับสภานอกรัฐสภาหนึ่ง หรือจะควรมีสภาเดียว เมื่อได้ตรึกตรองโดยรอบคอบแล้วเห็นว่า เราจะตั้งรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ ไม่มีประเพณีที่จะบังคับเรา การมีสภาเดียวนั้นกิจการดำเนินได้รวดเร็ว การมีสองสภานั้นอาจต่างกันชั่วช้าโง่งง และกล่าวได้ว่าที่ข้าพเจ้าได้สังเกตเห็นได้พบได้ยิน มาบางประเทศที่มีสภา ๒ สภานั้น กิจการงานเดินช้านัก แต่ว่ามีบางประเทศที่ก็มี ๒ สภา เพราะเป็นประเพณีบังคับแต่ในรัฐธรรมนูญใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นสมัยเร็วๆ นี้ก็มักจะมีแต่สภาเดียว เมื่อตกลงใจดังนั้นจึงได้ดำเนินการในทางให้มีสภาเดียว อันเป็นวิธีที่ใช้อยู่ในพระราชบัญญัติธรรมนูญชั่วคราว

ใจความสำคัญของรัฐธรรมนูญแบ่งได้เป็น ๔ ภาค คือว่าด้วยอำนาจพระมหากษัตริย์ ภาคหนึ่ง ว่าด้วยอำนาจในการออกกฎหมาย คืออำนาจนิติบัญญัติภาคหนึ่ง อำนาจบริหารราชการแผ่นดินภาคหนึ่ง

อำนาจศาลภาคหนึ่ง นอกนั้นก็ข้อความประกอบ แต่ว่าในร่างรัฐ
ธรรมนูญที่ปรากฏอยู่เป็น ๘ หมวดนั้นเป็นวิธีเขียนเท่านั้นเอง

ฉันค้นด้วยบททั่วไป มาตรา ๓ ที่ว่าสยามประเทศเป็น ราช
อาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว ซึ่งกระแบ่งแยกออกจากกันมิได้ ประชา
ชนชาวสยามไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใดย่อมอยู่ในความ ค้ำครอง
แห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกันนั้น อาจเป็นข้อความที่สะกิดใจว่า ทำไม
ต้องเขียนดังนี้ ราชอาณาจักรก็เป็นราชอาณาจักรหนึ่งอยู่แล้ว
ความคิดที่เขียนลงไปก็เพราะเหตุว่า ราชอาณาจักรเป็นหนึ่งอยู่แล้ว
ก็ดี แต่ว่าอาจจะอ้างเสียซึ่งความรู้ สึกในหมู่ประชาชนพลเมืองที่
เห็นเป็นเขาเป็นเรา เช่นเรียกพวกเดียวกันว่าเป็นแขกเป็นลาวเป็นตัน
ความรู้สึกในเรื่องศาสนาอีกอย่างหนึ่งที่เหมือนเรื่องของคนให้คนแบ่งพวก
แบ่งหมู่ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเขาเป็นเรา ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา
เลย เราควรเป็นชาติหนึ่งชาติเดียวกัน เพื่อแสดงและย้ำข้อความว่า
เราควรจะต้องเป็นชาติหนึ่งชาติเดียวกัน อนุกรรมการจึงเห็นควร
เริ่มรัฐธรรมนูญด้วยบทมาตรานี้ แสดงว่าประชาชนในราชอาณาจักร
นี้ไม่ว่าเหล่ากำเนิด หรือ ศาสนาใด ย่อม อยู่ใน ความ ค้ำครอง แห่งรัฐ
ธรรมนูญนี้เสมอกัน ดិតติและเสรีภาพของประชาชนในการถือศาสนา
นั้นมิอยู่บริบูรณ์ดังบัญญัติในมาตรา ๓๓ เว้นแต่พระมหากษัตริย์เท่านั้น

จักต้องเป็นพุทธมานะและเป็นอัครศาสนูปถัมภก คือทรงให้ความอุปถัมภ์ศาสนาของชาวสยามอยู่โดยทั่วๆ ไป

มาตรา ๒ ว่าด้วยอำนาจอธิปไตย อันที่จริง ความตอนต้นใน มาตราที่ว่าโดยลักษณะสำคัญแล้วก็เป็นกรายกเอาพระเพณีของเราแต่โบราณซึ่งกล่าวซ้ำเท่านั้นเอง คือ ถ้าเราค้นดูหนังสือโบราณพระนามพระเจ้าแผ่นดินก็ตาม ขนบธรรมเนียมราชประเพณีราชาภิเศกก็ตาม จะปรากฏว่าความตอนหนึ่งในพระนามพระเจ้าแผ่นดินนั้นว่า อเนกนิกรสโมสรสมมต และในพิธีบรมราชาภิเศก ก็มี พราหมณ์และข้าราชการผู้ใหญ่ถวายเครื่องราชกกุธภัณฑ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงว่า พระมหากษัตริย์ได้ตั้งขึ้นมาถึงถวัลยราชสมบัติด้วยประชาชนอันเชิญเสด็จขึ้น หากได้เสด็จมาถึงถวัลยราชสมบัติโดยพระราชอำนาจ ที่มาจากสวรรค์อย่างต่างประเทศบางแห่งเข้าใจไม่ ทั้งนี้ก็เป็นการแสดงว่าอำนาจอธิปไตยนั้นมาแต่ปวงชน ความตอน ๒ ในมาตรานี้เป็นข้อความที่แสดงลักษณะของ การปกครองว่า เป็นราชาธิปไตย ตามรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ พระมหากษัตริย์ผู้เป็น ประมุขแห่งปวงชน ทั้งหลายทรงใช้พระราชอำนาจแต่โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ข้อความสำคัญในส่วน พระมหากษัตริย์ ค่อยไปอยู่ใน มาตรา ๖, ๗, ๘ ก็คือว่า พระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจในทางนิติบัญญัติ คือออกกฎหมาย แต่โดยที่สภาผู้แทนราษฎรอาจยังมีอำนาจและ

ยินยอม พระราชอำนาจในทางบริหารก็จะ ทรงใช้ แต่โดยทางคณะกรรมการราษฎร ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในทางบริหาร พระราชอำนาจในทางตุลาการก็จะทรงใช้ โดยทางศาลที่ได้ ตั้งขึ้น โดยกฎหมาย

ความสำคัญอีกมาตราหนึ่งในหมวดนี้คือมาตรา ๑๑ กล่าวถึงพระบรมวงศานุวงศ์ ความซื่อสัตย์สุจริตที่กล้าบากใจอยู่มากในขณะนั้น กล่าวคือ พระบรมวงศานุวงศ์เป็นบุคคลที่ควรจะต้องอยู่เหนือความติเตียนทั้งหลาย ควรอยู่แต่ในฐานะที่เป็นพระคุณทั้งสิ้น ควรอยู่ในฐานะอันประชาชนพึงเคารพนับถือ ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วก็ไม่ควรที่จะอยู่ในฐานะทางการเมือง เพราะเหตุว่า ในทางการเมืองนั้น ถ้ามีชกย้อมมัตติ หรือถ้ามีตักย้อมมัตติ มีทั้งในทางพระเดชและทั้งในทางพระคุณ หักการที่รู้ดีว่าถูกว่าควรจะมีอยู่ในใจดังนี้ แต่จะบัญญัติลงไปก็มีความรู้สึกในความต่ำส่งอยู่เหมือนกัน ชาวเจ้าจึงได้นำความกราบบังคมทูลเรียนพระราชปฏิบัติได้ มีพระราชหัตถเลขาพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยลงมาว่า ทรงเห็นชอบด้วยตามหลักการที่ได้กราบบังคมทูลขึ้นไป ซื่อสุจริตใจ และรู้สึกในพระมหากษัตริย์คุณเป็นอย่างยิ่ง

หมวด ๒ แสวงเสวีภาพ สิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยาม ข้อความในหมวดนี้ อันที่จริงก็เป็นสิ่งที่รู้สึกกันอยู่แล้วในใจประชาชน แต่ว่าเป็นข้อสำคัญที่สมควรจะตราตั้งไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ข้อความเช่นนี้ในรัฐธรรมนูญของต่างประเทศก็มีเหมือนกัน

หมวด ๓ ว่าด้วยสภาผู้แทนราษฎร ในหมวดนี้ มีลักษณะสำคัญ
อยู่ ๓ ลักษณะ คือ ลักษณะก่อให้เกิดขึ้นซึ่งสภา ความเป็นอยู่ของ
สภา สิทธิและหน้าที่ของสภา กำเนิดของสภามาแต่ราษฎรซึ่งแสดง
อยู่ในชื่อแต่ชื่อว่า สภาผู้แทนราษฎร กล่าวคือ ราษฎรเลือกตั้งผู้แทน
ของตน ผู้แทนเหล่านั้นมารวมกันเข้าเรียกว่าสภาผู้แทนราษฎร มี
หน้าที่ออกกฎหมายและควบคุมการทำงานของแผ่นดิน คณะกรรมการ
ราษฎรผู้มีหน้าที่ในทางบริหารก็มาแต่สภานี้ นโยบายใดๆ ของ
ราชการที่อยู่ในความควบคุมของสภานี้ กรรมการราษฎรทั้งคณะจัก
ต้องลาออกจากหน้าที่ในเมื่อสภาสิ้นความไว้วางใจดัง ปรากฏอยู่ใน
มาตรา ๕๐, ๕๑

หมวด ๔ ว่าด้วยคณะกรรมการราษฎร ซึ่งมีหน้าที่บริหาร
ราชการแผ่นดิน แต่คณะกรรมการราษฎรเหล่านั้น ถ้าไม่ได้รับความ
ไว้วางใจของสภาแล้ว จักต้องออกจากหน้าที่หมด เพราะฉะนั้นผู้ที่จะ
กล้าเข้ารับตำแหน่งก็คือผู้ที่สภาเห็นชอบด้วยเท่านั้นเอง ดังบท
บัญญัติในมาตรา ๕๐ และ ๕๑ ข้าพเจ้าขอกล่าวถึงมาตรา ๕๒ เป็น
พิเศษ เพราะมีข้อความที่อาจสะกิดใจคือ การออกกฎหมายใน
เมื่อสภามีได้ประชุมกัน ความข้อนี้จำเป็นต้องมีทุกบ้านทุกเมือง
เขาก็มี เพราะเหตุว่า ราชการดำเนินอยู่ทุก ๆ วัน แต่สภาหาได้
มีการประชุมทุก ๆ วันไม่ ในระหว่างที่สภามีได้ประชุม ถ้าหากจำเป็น
จะต้องออกกฎหมายก็ควรมีวิธีที่จะออกได้ มิฉะนั้นอาจเป็นการเสีย

หายแก่การงานของแผ่นดิน แต่ว่าเมื่อออกไปแล้ว ถึงเวลาที่สภา
ประชุมกัน สภามีอำนาจบริบูรณ์ที่จะตัดสินว่า กฎหมายเหล่านั้น
ให้คงเป็นกฎหมายต่อไปหรือให้เลิกเสีย ความในมาตราที่กำหนด
ไว้ว่า พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้ดังเช่นพระ
ราชบัญญัติก็ได้

ในหมวดสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม ในหมวดคณะกรรมการ
ราษฎรก็ตามมีข้อความอยู่หลายมาตราที่กำหนดว่า พระมหากษัตริย์
ทรงปฏิบัติการต่าง ๆ เหล่านี้ หมายความว่า ทรงปฏิบัติด้วยคำ
แนะนำของคณะกรรมการราษฎร กำหนดในชั้นนี้อยู่ในมาตรา ๕๑
ซึ่งบัญญัติว่า บทกฎหมายพระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการ
ใด ๆ อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน กรรมการราษฎรจะต้องลงนาม
รับพระบรมราชโองการทุกเรื่องทุกรายไป

ในหลักการปกครองราชาธิปไตยโดยอำนาจจำกัดนั้น พระมหา
กษัตริย์ไม่ต้องทรงรับผิดชอบในกิจการใด ๆ เพราะฉะนั้นกรรมการราษฎร
จึงต้องลงชื่อรับพระบรมราชโองการ แปลว่า เป็นผู้รับผิดชอบ

หมวด ๕ ว่าด้วยเรื่องอำนาจตุลาการในการพิพากษารรคดี

หมวด ๖ ว่าด้วยข้อความที่ต่างลักษณะกับในหมวดอื่น ๆ ความ
สำคัญของหมวดนี้มีอยู่ ๒ มาตรา คือ มาตรา ๖๒, ๖๓ มาตรา ๖๒
บัญญัติว่า สิทธิในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่แก่สภาเป็นการ

เด็ดขาด ทั้งนี้เพราะเหตุว่ารัฐธรรมนูญการปกครองนั้นหาแห่ง
กฎหมายอื่น ๆ ไม่ ต่างประเทศหลายประเทศเขาให้อำนาจแก่
เหมือนกัน มาตรา ๖๓ กำหนดวิธีการที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ
รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่สำคัญยิ่งกว่ากฎหมายทั้งหลาย
เป็นกฎหมายที่เสนอเกิดแห่งกฎหมายทั้งหลาย เพราะฉะนั้น
ควรที่จะแก้ไขได้ง่าย ๆ ดังเช่นกฎหมายธรรมดา

หมวด ๘ เป็นบทเฉพาะกาล ในพระราชบัญญัติธรรมนูญ
ชั่วคราวกำหนดเวลาได้เป็น ๓ สมัย คือ สมัย ๑ สมัย ๒ สมัย
บทเฉพาะกาลนี้เป็นบทบัญญัติเฉพาะระวางเวลาที่ก่อนถึง สมัยที่
อันเป็นสมัยสุดท้าย ความสำคัญของหมวดนี้มีอยู่ในมาตรา
มาตรา ๖๕ บัญญัติลักษณะแห่งการก่อตั้งสภาขึ้นให้มีสมาชิกประเภท
ที่ ๑ ราชนิกุลเลือกตั้งขึ้น สมาชิกประเภทที่ ๒ พระมหากษัตริย์
ทรงตั้งขึ้น ที่มีสมาชิก ๒ ประเภทนี้เพราะเหตุว่า เราพึงมีรัฐธรรมนูญ
ขึ้น ความคุ้นเคยในการปฏิบัติกรตามรัฐธรรมนูญยังไม่แพร่หลาย
ทั่วถึง ฉะนั้นจึงให้มีสมาชิกประเภทซึ่งเห็นว่าเป็นผู้ที่คุ้นเคยการงาน
แล้วช่วยพยุงกิจการ ทำร่วมมือกันไปกับสมาชิกประเภทที่ ๑ ที่ราชนิก
เลือกตั้งมา

การทำเช่นนี้ ถ้าแม้เราอ่านรัฐธรรมนูญที่มีใหม่แล้ว เขามียัง
เสมอ เมื่อต่อไปสมาชิกที่ราชนิกุลเลือกตั้งทำงานไปได้เองแล้วจึง
ดำเนินการต่อไป

ในที่สุดข้าพเจ้าขอกล่าวเพิ่มเติมว่า มีคำอยู่คำหนึ่งในร่างที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทัก คือคำว่า คณะกรรมการราษฎร กับ กรรมการราษฎรทรงรับสั่งว่า คำไม่เพราะ และไม่ค่อยจะถูกเรื่องตามแบบราชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ และทรงติเชินนี้จึงขอนำเสนอให้ทราบด้วย

สำเนาสายพระราชหัตถ์เลขาเรื่องเจ้านายเหนือการเมือง

(สำเนา) ที่ ๓๐๓ รับวันที่ ๓๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๕

ที่ ๓/๖๐

ส่วนจิตสดดา

วันที่ ๓๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๕

ถึง พระยามโนปกรณนิติธาดา ประธานคณะกรรมการราษฎร

หนังสือที่ ๓๑๒/๓๓๐๘ ลงวันที่ ๓๓ เดือนนี้ในการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามมีความข้อหนึ่งดังใจอยู่ คือ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องแก่พระบรมวงศานุวงศ์จะควรดำรงอยู่ในฐานะอย่างไรในทางการเมือง กล่าวโดยหลักการพระบรมวงศานุวงศ์ย่อมดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพเหนือความที่จะพึงถูกติเตียน ไม่ควรแก่ตำแหน่งการเมือง ซึ่งเป็นภาระงานที่นำมาทั้งในทางพระเดชและพระคุณ ย่อมอยู่ในวงอันจะต้องถูกติถูกชม อีกเหตุหนึ่งจะนำมาซึ่งความขมขื่นในเมื่อเวลาทำ electoral campaign อันเป็นเวลาที่ต่างฝ่ายหาโอกาส attack ซึ่งกันและกัน พระยามโนฯ เห็นว่า เพื่อความสงบเรียบร้อยสมควรดำรงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างเจ้านายกับราษฎร

ควรถือเสียว่าพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไปยอมคำ
 อยู่เห็นว่าการเมืองทั้งหลาย ส่วนในทางที่เจ้านายจะช่วยทะนุบำรุง
 ประเทศบ้านเมืองก็ย่อมมีโอกาสบริบูรณ์ในทางตำแหน่งประจำเด
 ตำแหน่งอื่นเกี่ยวแก่วิชาเป็นพิเศษอยู่แล้ว จึงหาวิธีมานั้น ได้ทราบ
 แล้ว นั้นเห็นด้วยตามความคิดของพระยามโน ฯ ทุกประการ

(พระปรมาภิไธย) ประชาธิปก ปร.

พิมพ์ที่กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร